

TURKEY RIGHTS MONITOR

Sayı 328 | Tarih 28 Eylül-4 Ekim

Bir insan hakları savunuculuğu kuruluğu olarak, Türkiye’de yaşanan insan hakları ihlallerini yakından takip ediyoruz. Bu çalışma kapsamında, her hafta bir önceki hafta yaşanan insan hakları ihlallerini belgeleyen bir bülten yayımlıyoruz. Ayrıca bu vakalara ilişkin güncel istatistikleri ve kategorilere ayrılmış kaynakları düzenli olarak paylaşıyoruz. Turkey Rights Monitor raporu 328 haftadır kesintisiz yayımlanmakta ve insan hakları alanında çalışan kurumlar, kuruluşlar ve ilgili paydaşlarla paylaşılmaktadır. Güncel bilgi ve istatistiklere web sitemiz üzerinden ulaşabilirsiniz: <https://turkeyrightsmonitor.com/>

KEYFİ GÖZALTI VE TUTUKLAMALAR

Hafta boyunca savcılar en az 43 kişi hakkında Gülen hareketiyle irtibatlı oldukları gerekçesiyle gözaltı kararı verdi. Birleşmiş Milletler Keyfi Tutuklama Çalışma Grubu (WGAD) tarafından Ekim 2020’de yayımlanan bir [görüş belgesinde](#) söz konusu grupla bağlantılı olduğu iddia edilen kişilerin geniş çaplı ve sistematik olarak hürriyetinden mahrum bırakılmasının insanlığa karşı suç teşkil edebileceği belirtildi. Derneğimiz 15 Temmuz darbe girişiminden bu yana gerçekleşen Gülen hareketi bağlantılı toplu gözaltı uygulamalarını detaylı bir [veritabanı](#) vasıtasıyla sistematik olarak kayda geçirmektedir.

29 Eylül: Türk polisi, Gülen hareketiyle bağlantılı oldukları iddiasıyla altı ilde düzenlenen operasyonlarda, aralarında görevde olan beş ve ihraç edilmiş dört kamu görevlisinin de bulunduğu 20 kişiyi [gözetim altına aldı](#); delil olarak irtibatlar, dijital materyaller, Bank Asya işlemleri ve ankesörlü telefon kayıtları gösterildi.

KEYFİ YAŞAM HAKKI İHLALLERİ

29 Eylül: FİSA Çocuk Hakları Merkezi, Haziran-Ağustos 2026 döneminde Türkiye’de en az 239 çocuğun önlenebilir nedenlerle hayatını kaybettiğini, bunlardan en az 14 ölümün doğrudan kamu kurumlarıyla veya kamu görevlilerinin eylem ya da ihmalleriyle bağlantılı olduğunu [bildirdi](#).

2 Ekim: Yeni açıklanan bir adli tıp raporu, Kürt köylü Servet Turgut’un 2020’de Türk jandarması tarafından gözaltına alınmasının ardından beyin kanaması, 11 kırık

kaburga ile omurga ve iç organ yaralanmaları dahil ağır künt travma komplikasyonları nedeniyle hayatını kaybettiğini [belgeledi](#); soruşturma hâlen açık ve kimse hakkında suçlama yöneltmedi.

ZORLA KAYBEDİLMELER

Hafta boyunca, 2016-2018 yılları arasındaki olağanüstü hal döneminde görevinden ihraç edilen ve 6 Ağustos 2019 tarihinde ortadan kaybolduğu ihbar edilen eski kamu çalışanı [Yusuf Bilge Tunç](#)’tan bir haber alınamadı. Tunç’un ortadan kaybolması 2016 yılından bu yana yaşanan ve Türk hükümetinin dahil olduğuna dair güçlü bulgular içeren bir dizi [zorla kaybedilme](#) vakasının son örneklerinden biri oldu.

TOPLANTI VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ

30 Eylül: BM insan hakları raportörleri, İstanbul’daki Tarlabası Toplum Merkezi’ne yönelik, kuruluşun hukuken sona ermiş sayılması ve azınlık, kadın, çocuk ve LGBTQ+ hakları alanındaki faaliyetleri nedeniyle kapatılmasını amaçlayan süreçler dahil olmak üzere, devam eden yargısal taciz olarak nitelendirdikleri uygulamalara ilişkin [endişelerini dile getirdi](#).

İFADE VE BASIN ÖZGÜRLÜĞÜ

28 Eylül: Türk makamları, fon konusu, finans piyasaları, davalar ve sivil haklar konularındaki yorumları hedef alan kısıtlamalar kapsamında gazeteciler Meral Danyıldız,

Sarya Toprak ve Esra Tokat ile Bizim TV'nin de aralarında bulunduğu en az 150 X hesabına erişimi [engelledi](#).

28 Eylül: Bir Türk mahkemesi, komedyen Deniz Göktaş'ı stand-up gösterisindeki ifadeleri nedeniyle Cumhurbaşkanı Erdoğan'a hakaret ve dini değerleri alenen aşağılama suçlarından toplam 18 ay hapis cezasına [mahkûm etti](#) ve 88 günlük tutukluluğun ardından tahliyesine karar verdi.

28 Eylül: Ankara savcılar, DW Türkçe adliye muhabiri Alican Uludağ hakkında metro inşaatı ile ölümcül bina çökmesi arasında bağlantı kuran paylaşımlar nedeniyle yanıltıcı bilgiyi zincirleme biçimde yayma suçlamasıyla [dava açtı](#); ancak savcılığın daha sonra hazırlattığı bilirkişi raporu inşaat ile çökme arasında bağlantı bulunduğunu destekledi.

30 Eylül: Bir İstanbul mahkemesi, gazeteci Züleyha Müldür'ü terör örgütü üyeliği suçlamasıyla altı yıl üç ay hapis cezasına [mahkûm etti](#); savcılar Müldür'ün gazetecilik faaliyetlerini, gösteri ve kamusal etkinliklere katılımını ve sosyal medya faaliyetlerini delil olarak gösterdi.

30 Eylül: Bir İstanbul mahkemesi, savcılarının T24 tarafından yayımlanan 118 içeriğin "LGBT propagandası" oluşturduğunu ileri sürmesinin ardından bağımsız haber sitesi T24'ü ve sosyal medya hesaplarını [kapattı](#).

1 Ekim: Türk makamları, çevrimiçi sansürü belgeleyen İfade Özgürlüğü Derneği projesi EngelliWeb'in X hesabına erişimi [engelledi](#); karara dayanak olan mahkeme ve hukuki gerekçe başlangıçta açıklanmadı.

İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARI

29 Eylül: Bir Türk mahkemesi, Ankara'daki NATO zirvesi öncesindeki kitlesel gözaltıların ardından üç aydan uzun süre tutuklu kalan dört İnsan Hakları Derneği (İHD) üyesini [tahliye etti](#); iki İHD üyesi ise cezaevinde kalmaya devam etti.

YARGI BAĞIMSIZLIĞI VE HUKUK DEVLETİ

29 Eylül: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, Türkiye'de Gülen hareketiyle bağlantılı oldukları iddiasıyla verilen mahkûmiyetlere ilişkin 947 davada, sanıkların aleyhlerinde

kullanılan delillere etkili biçimde itiraz edememesi nedeniyle adil yargılanma hakkı ihlalleri dahil olmak üzere [ihlal tespit etti](#).

29 Eylül: Avrupa Konseyi'nin GRECO'su, Türkiye'nin üst düzey hükümet yetkilileri ve kolluk personeli arasındaki yolsuzluğu önlemeye ilişkin 32 tavsiyeden 21'ini hâlâ uygulamadığını, milletvekilleri, hâkimler ve savcılara ilişkin 22 tavsiyeden yedisinin de uygulanmadığını [bildirdi](#).

1 Ekim: Tutuklu milletvekili Can Atalay, Anayasa Mahkemesi'nin lehindeki kararlarının uygulanması ve milletvekilliği statüsünün iade edilmesi talebiyle 24 saatlik açlık grevine [başladı](#); haklarının ihlal edildiğine dair iki yüksek mahkeme kararına rağmen cezaevinde tutulmaya devam edildi.

1 Ekim: Polis, Mersin Büyükşehir Belediye Başkanı Vahap Seçer, iki belediye başkanı ve 59 kişiyi üç belediyeyi hedef alan yolsuzluk soruşturmaları kapsamında [gözetim altına aldı](#); muhalefet temsilcileri yargısal tedbirlerin eşitsiz ve siyasi amaçlı kullanıldığını ileri sürerken hükümet müdahale iddiasını reddetti.

2 Ekim: Polis, Eyüpsultan Belediye Başkanı Mithat Bülent Özmen ve 27 kişiyi bir yolsuzluk soruşturması kapsamında [gözetim altına aldı](#); CHP bunun muhalefet belediyelerine yönelik siyasi operasyonların devamı olduğunu söylerken hükümet süreçlerin bağımsız yargı işlemleri olduğunu savundu.

3 Ekim: Polis, Ataşehir Belediye Başkan Vekili Murat Güneş ve 12 kişiyi rüşvet soruşturması kapsamında [gözetim altına aldı](#); ilçenin seçilmiş belediye başkanının tutuklanmasından beş ay sonra gerçekleşen operasyonda Özgür Özel, Güneş'in istifa baskısını reddettiği için hedef alındığını ileri sürdü.

KÜRT AZINLIK

28 Eylül: Türk hükümeti, PKK'nın silahsızlanmasını ve barış sürecini denetleyen dört komitenin görevlerini [belirledi](#), ancak ağustosta kabul edilen mevzuat kapsamında hukuki düzenlemeler için ön koşul olan silahsızlanmanın doğrulanmasına ilişkin bir takvim açıklamadı.

30 Eylül: Türk savcılar, Kürt haber ajansı JINNEWS editörü Öznur Değer hakkında, haber ve fotoğraflar içeren sosyal medya paylaşımları nedeniyle beş yıla kadar hapis cezası öngören terör propagandası suçlamasıyla [iddianame hazırladı](#).

1 Ekim: Tutuklu Kürt şarkıcı Nûdem Durak'ın ailesi ve avukatı, 11 yılı aşkın süredir cezaevinde bulunan Durak'ın sağlık durumunun kötüleşmesi üzerine [tahlîye çağrısında bulundu](#) ve yargılamanın büyük ölçüde Kürtçe müzik ve kültür faaliyetlerine dayandığını belirtti.

CEZAEVİ KOŞULLARI

28 Eylül: Tutuklu gazeteci Tuğba Tekerek'in Sincan Cezaevi'ndeki aşırı kalabalık bir koşutta tuvaletin yanında yerde yattığı, dokuz aylık hamile ve solunum rahatsızlığı nedeniyle oksijen desteğine ihtiyaç duyan tutuklu Tuğba Ağırşen'in de yerde yattığı [bildirildi](#).

29 Eylül: Anayasa Mahkemesi, cezaevi aramalarında ele geçirilen yayınlar ve el yazısı notlar nedeniyle 23 kadın mahpusa verilen hücre cezalarının ifade özgürlüklerini ihlal ettiğine [hükmetti](#).

1 Ekim: Avukatlar, Mersin Cezaevi'ndeki LGBTI+ tutukluların sekiz kişilik koşutta 18 kişi kalacak şekilde aşırı kalabalık koşullarda tutulduğunu, 10 kişinin yerde yattığını ve bazı tutukluların ilaç, kıyafet ve avukatlarla gizli görüşmeye erişimde sorun yaşadığını [bildirdi](#).

MÜLTECİLER VE GÖÇMENLER

30 Eylül: İstanbul polisi, geçerli oturma iznine rağmen Uyğur Akide İsmail'i [gözüaltına aldı](#) ve kamuoyuna herhangi bir gerekçe açıklamadan geri gönderme merkezine sevk etti; Çin'e sınır dışı edilebileceği yönünde endişeler oluştu.

İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELE

1 Ekim: Adli Tıp Kurumu, kanser hastası İbrahim Halil Al'ın tıbbi değerlendirme beklerken yaklaşık beş ay tedavisiz kalması ve kanserinin ilerlediğine dair bulgulara rağmen cezaevinde kalabileceğine [karar verdi](#).

2 Ekim: Kürt üniversite öğrencisi D.K., Nusaybin'de Suriye sınırı yakınındaki protestolar sırasında gözüaltına alındıktan sonra işkence gördüğünü [söyledi](#); savcılık

işkence şikâyeti hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verdi ve yapılan itiraz da reddedildi.

KADIN HAKLARI

29 Eylül: Kadın hakları savunucuları, Türkiye'de toplam 3.650 kişi kapasiteli olduğu bildirilen 150 kadın sığınacağının yetersiz olduğunu ve koruma kararlarının etkili biçimde uygulanmamasının şiddetten kaçan kadınları yeterli korumadan yoksun bıraktığını [belirtti](#).

30 Eylül: Bir kadın hakları savunucusu, Türkiye'de 19-28 Eylül arasında 13 kadının erkekler tarafından öldürülmesinin, bunlardan 12'sinin eşleri veya ayrıldıkları erkekler tarafından öldürülmesinin ardından daha güçlü koruma tedbirleri alınması [çağrısında bulundu](#).

30 Eylül: Anayasa Mahkemesi, Türk Medeni Kanunu'nun yoksulluk nafakasını düzenleyen hükmündeki "süresiz olarak" ibaresini, somut olayın koşullarına ilişkin kriterler olmaksızın otomatik olarak süresiz ödeme öngörülmesini Anayasa'ya aykırı bularak [iptal etti](#); karar dokuz aylık geçiş süresinin ardından yürürlüğe girecek.

2 Ekim: Kadın hakları platformu EŞİK, bir gözaltı operasyonu sırasında evinde pijamalı halde bulunan bir kadının polis tarafından görüntülenmesi ve kadının çekimin durdurulmasını istemesine rağmen görüntülerin kamuoyuna servis edilmesi üzerine soruşturma [talep etti](#).

TOPLUMSAL CİNSİYET HAKLARI

1 Ekim: Türk savcılar, açık kimlikli queer pop şarkıcısı Mabel Matiz hakkında iki erkeğin birlikte dans ettiği bir klip sahnesi nedeniyle üç yıla kadar hapis cezası öngören müstehcenlik suçlamasıyla [iddianame hazırladı](#).

2 Ekim: AKPM, Türkiye'ye LGBTQ+ kişilere ve insan hakları savunucularına yönelik baskılara son verme [çağrısında bulundu](#); devam eden "Ailem Güvende" operasyonunda 162 kişi, dokuz dernek ve 13 işletmenin hedef alındığını, en az 116 kişinin gözüaltına alındığını ve 82 kişinin tutuklandığını kaydetti.